

Ympäristölautakunta

12.12.2017

Kokoustiedot

Aika 12.12.2017 tiistai klo 17:00 - 17:55

Paikka Kingisepp kokoushuone

Lisätietoja

Saapuvilla olleet jäsenet

Pekka Heikkilä, puheenjohtaja
~~Kai Laaksonen~~, varapuheenjohtaja
Janette Broberg
~~Taija Kainulainen~~
Kaisaleena Lilja
Susanna Mäntysaari
~~Seija Sorsavirta~~ Niina Puoskari
Olavi Tuomi
Kaj Tötterman
Jari Valkeapää
~~Juha Virtanen~~ Minna Antila

Muut saapuvilla olleet

Kalle Myllymäki
Kirsi Anttila
Petri Ojanen
Salla Heikkilä

kaupunginhallituksen varaedustaja
esittelijä
rakennustarkastaja
pöytäkirjanpitäjä

Asiat 77 - 87 §

Allekirjoitukset

Pekka Heikkilä
puheenjohtaja

Salla Heikkilä
pöytäkirjanpitäjä

Pöytäkirjan tarkastus Raisio, 18.12.2017

Susanna Mäntysaari

Minna Antila

Pöytäkirja on ollut yleisesti nähtävänä

Raisio, 19.12.2017

Salla Heikkilä
Pöytäkirjanpitäjä

Käsitellyt asiat

Nro	§	Liite	Otsikko	Sivu
1	77 §		Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen	3
2	78 §		Pöytäkirjantarkastajien valitseminen	4
3	79 §		Esityslistan hyväksyminen	5
4	80 §		Ympäristölautakunnan käyttötalouden toteutuma 11/2017	6
5	81 §		Ympäristölautakunnan käyttösuunnitelma 2018	7
6	82 §		Ympäristölautakunnan maksutositteiden hyväksyjät ja varahyväksyjät 2018	8
7	83 §		Ympäristölautakunnan kokoukset ja pöytäkirjojen nähtävilläpito vuonna 2018	9
8	84 §		Ympäristölautakunnan vastine aluehallintoviraston päätöksestä tehtyyn valitukseen	11
9	85 §		Ympäristöluvan muuttamisen tarve/ Cargotech Finland Oy, Multilift	13
10	86 §		Ympäristölautakunnan viranhaltijapäätökset 12.12.2017	14
11	87 §		Ympäristölautakunnan ilmoitusasiat 12.12.2017	15
Muutoksenhaku				
	77-87 §		Muutoksenhakuohje	16

77 §

Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Päätösehdotus Ympäristölautakunta toteaa kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös Ympäristölautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

78 §

Pöytäkirjantarkastajien valitseminen

Päätösehdotus

Ympäristölautakunta valitsee tämän kokouksen pöytäkirjantarkastajiksi Susanna Mäntysaaren ja Juha Virtasen.

Päätös

Ympäristölautakunta valitsi tämän kokouksen pöytäkirjantarkastajiksi Susanna Mäntysaaren ja Minna Antilan.

79 §

Esityslistan hyväksyminen

Päätösehdotus

Ympäristölautakunta käsittelee asiat laaditun esityslistan mukaisessa järjestyksessä.

Päätös

Ympäristölautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Asianro 356/02.02.02/2017

§ 80**Ympäristölautakunnan käyttötalouden toteutuma 11/2017**

Ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila 7.11.2017:

Ympäristölautakunnan toimintamenojen toteutuma 30.11. oli -1 141 844 € eli 81,45 %. Toimintatulojen toteutuma 30.11. oli 825 803 € eli 113,78 %. Laskennallinen toteutuma oli 91,67 %. Oheismateriaalina on marraskuun toteutuma.

Oheismateriaali 1 Toteutuma 30.11.2017

Päätösehdotus

Ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila

Ympäristölautakunta merkitsee marraskuun 2017 käyttötalouden toteutuman tiedoksi.

Päätös

Ympäristölautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Asianro 918/02.02.00/2017

§ 81**Ympäristölautakunnan käyttösuunnitelma 2018**

Ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila 7.12.2017:

Valtuusto hyväksyi Raision kaupungin talousarvion vuodelle 2018 kokouksessaan 13.11.2017 § 190. Talousarvion sitovuus käyttötalouden osalta on toimielimen tasolla. Valtuusto on hyväksynyt lautakuntia sitovat toimintatulot, toimintamenot ja toimintakatteen. Sekä ulkoiset että sisäiset määrärahat ovat lautakuntia sitovia.

Valtuusto on antanut talousarvion hyväksymisen yhteydessä sen noudattamista koskevat ohjeet. Sen mukaisesti lautakunnat laativat hyväksytyn talousarvion perusteella yksityiskohtaisen käyttösuunnitelman palveluittain. Käyttösuunnitelman sisällöstä ja siihen tehtävistä muutoksista päättää lautakunta.

Ympäristölautakunnan käyttösuunnitelmassa valtuuston lautakunnalle myöntämät määrärahat on kohdennettu sen alaisille palveluille: ympäristön- ja rakennusvalvontapalveluille sekä edelleen tulosityksiköille.

Oheismateriaali 2 Talousarvion käyttösuunnitelma

Päätösehdotus Ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila

Ympäristölautakunta hyväksyy oheismateriaalin mukaisen ympäristölautakunnan vuoden 2018 talousarvion käyttösuunnitelman.

Päätös

Ympäristölautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Tiedoksi

Armi Peltonen, Konsernihallinto
Kirsi Puola, Ympäristön- ja rakennusvalvontapalvelut
Petri Ojanen, Ympäristön- ja rakennusvalvontapalvelut

Asianro 1076/02.06.00/2017

§ 82**Ympäristölautakunnan maksutositteiden hyväksyjät ja varahyväksyjät 2018**

Ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila 5.12.2017:

Raision kaupungin hallintosäännön mukaan toimielimen on vuosittain määrättävä henkilöt, jotka hyväksyvät menotositteet.

Jokainen lasku tai muu maksun suorittamisen perusteena oleva asiakirja on laskun hyväksymiseen oikeutetun viranhaltijan tai muun siihen valtuutetun henkilön toimesta tarkastettava. Tällöin on todettava, että tositteesta ilmenee maksun saajan nimi ja osoite riittävän tarkasti sekä tavaran, työsuorituksen tai muun palveluksen toimitusajankohta, kohde, laji, määrä, yksikköhinnat ja alennukset.

Hyväksyjän on edelleen varmistettava, että tosite on numerollisesti oikea ja yhtäpitävä kaupunginhallituksen tai lautakunnan päätöksen, tehdyn päätöksen, vahvistetun taksan tai annettujen määräysten kanssa, että tositteessa on oikea tilimerkintä ja että maksun suorittamiseen on käytettävissä määräraha ja tarvittaessa asianmukainen päätös

Päätösehdotus

Ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila

Ympäristölautakunta määrää vuonna 2018 maksutositteiden hyväksyjäksi koko ympäristön- ja rakennusvalvontapalveluiden osalta ympäristöpäällikkö Kirsi Anttilan ja varahyväksyjiksi koko palvelualueen osalta rakennustarkastaja Petri Ojasen, terveystarkastaja Kirsi Puolan ja teknisen johtajan Antti Kortteen.

Päätös

Ympäristölautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Tiedoksi

Hyväksyjät ja varahyväksyjät
Pirjo Peltomäki, Konsernihallinto

Asianro 1016/00.02.02/2017

§ 83**Ympäristölautakunnan kokoukset ja pöytäkirjojen nähtävilläpito vuonna 2018**

Ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila 7.12.2017:

Raision kaupungin hallintosäännön 2 luvun 2 §:n mukaan toimitella pitää kokouksensa päättämäärän aikana ja paikassa. Puheenjohtajalla on oikeus tehdä kokousaikatauluun muutoksia. Kokous on pidettävä aina silloin, jos enemmistö toimielimen jäsenistä tekee puheenjohtajalle tai esittelijälle esityksen sen pitämismestä.

Hallintosäännön 2 luvun 17 §:n mukaan pöytäkirjan kirjoittaa puheenjohtajan johdolla pöytäkirjanpitäjä. Pöytäkirjan allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa pöytäkirjanpitäjä. Pöytäkirja tarkastetaan toimielimen päättämällä tavalla.

Pöytäkirjan tarkastavat kaksi kullakin kerralla sitä varten valittua jäsentä, mikäli lautakunta ei jonkin asian osalta erikseen päättä, että kyseisen asian osalta pöytäkirja tarkastetaan heti.

Pöytäkirja on saatavilla tarkastusta varten teknisen keskuksen palvelupisteessä viimeistään kokousta seuraavana maanantaina.

Lautakunnan tarkastettu pöytäkirja pidetään nähtävänä kokousta seuraavan viikon tiistaina julkaisemalla se yleisessä tietoverkossa. Tarkastamatonta pöytäkirjaa ei saa julkaista netissä. Mikäli pöytäkirjaa ei ole tarkastettu kokousta seuraavaan tiistaihin mennessä, sen julkaiseminen lykkääntyy ja päätösten lainvoimaistuminen ja toimeenpano siirtyy.

Päätösehdotus

Ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila

Ympäristölautakunta päättää, että

1. vuoden 2018 lautakunnan kokoukset pidetään torstaisin seuraavasti: 25.1., 8.3., 12.4., 17.5., 14.6., 16.8., 13.9., 11.10., 15.11. ja 13.12. Kokoukset alkavat mainittuina päivinä klo 17.00.
2. sen kokouksesta laaditun pöytäkirjan tarkastaa kaksi kullakin kerralla sitä varten valittua jäsentä, mikäli lautakunta ei jonkin asian osalta erikseen päättä, että pöytäkirja kyseisen asian osalta tarkastetaan heti.
3. lautakunnan tarkastettu pöytäkirja pidetään yleisesti nähtävänä kokousta seuraavan viikon tiistaina.

Ympäristölautakunta

12.12.2017

Päätös

Ympäristölautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Tiedoksi

Minna Heikkilä, Konsernihallinto

Asianro 764/11.01.00.00/2016

§ 84**Ympäristölautakunnan vastine aluehallintoviraston päätöksestä tehtyyn valitukseen**

Ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila 5.12.2017:

Vaasan hallinto-oikeus on varannut ympäristölautakunnalle mahdollisuuden antaa vastineensa tehdystä valituksesta. Asian diaarinumero hallinto-oikeudessa on 0135/17/5104. Valitus koskee Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätöstä Neste Oyj:n Naantalın öljynjalostamon uudesta kuumaöljyuunista. Valituksen on tehnyt Suomen luonnonsuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri ry. Ympäristölupapäätös on luettavissa aluehallintoviraston internetsivuilta avi.fi/lupatietopalvelu.

Valittaja vaatii päätöksen kumoamista tai lain vaatimien parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa koskevien päätelmien mukaisten päästörajojen asettamista toiminnanharjoittajalle. Annetussa ympäristöluvan määräyksessä 2 ei ole noudatettu päätelmien päästötasoja typenoksidien kohdalla. Rikille ei ole annettu lainkaan päästörajoja. Valituksessa tuodaan esiin, että ympäristönsuojelulaki edellyttää päästörajojen määräämistä.

Aluehallintoviraston myöntämä ympäristölupapäätös koskee uutta polttoaineteholtaan 8,6 MW:n kuumaöljyuunia. Kuumaöljy on lämmönsiirtoaine, jota lämmitetään kuumaöljyuunilla. Polttoaineena käytetään polttokaasua. Polttokaasu koostuu öljynjalostuksen sivutuotteena syntyvistä kevyistä hiilivedyistä, niin kutsutusta jalostamokaasusta ja polttokaasuverkon paineentasaamiseen käytettävästä nestekaasusta, joka on pääasiassa jalostamon oman tuotannon butaania. Jalostamokaasu kerätään eri yksiköistä ja kaasut johdetaan jalostamon amiinipesureihin, joissa niistä erotetaan rikkivety ennen kaasujen ajamista jalostamon polttokaasuverkkoon. Naantalın jalostamon rikkidioksidipäästöt ovat noin 1200 - 1600 tonnia vuodessa ja typenoksidipäästöt noin 220 - 380 tonnia vuodessa. Uuden kuumaöljyuunin arvioidut rikkidioksidipäästöt ovat 8 tonnia ja typenoksidien 7 tonnia vuodessa.

Lupamääräysten perusteluitten mukaan typenoksidien päästöraja perustuu hakemuksessa esitettyyn laitetoimittajan takuuarvon mukaiseen päästötasoon ja on PIPO-asetuksen 5 §:n ja liitteen 1 mukaista uudelle yksikölle asetettua vaatimusta tiukempi. Aluehallintovirasto katsoo päätöksessään, että öljyn ja kaasun jalostuksen vertailuasiakirjan päätelmässä BAT 34. uudelle polttolaitokselle esitetty typenoksidille asetettu päästötaso ei sovellu nyt käsiteltävänä olevaan uuteen polttoaineteholtaan 8,6 MW kuumaöljyuuniin. Asiaa koskevassa hakemuksessa on lähtökohtana ollut, että NOx-päästöjen hallinta tehdään päästökaton kautta (tonnimääräinen) eikä uunikohtaisilla päästöraja-arvoilla. Koska kuumaöljyuunin käyttöönoton edellyttämä ympäristölupa-asia on irrotettu päähakemuksesta erikseen ratkaistavaksi, on kuumaöljyuunille

Ympäristölautakunta

12.12.2017

asetettava ympäristönsuojelulain 52 §:n mukaisesti yksikkökohtaiset päästö-
raja-arvot.

Aluehallintovirasto ei ole katsonut päätöksessään tarpeelliseksi asettaa pääs-
törajaa rikkidioksidipäästölle. Hakemuksen mukaan rikkidioksidipäästö on
suhteellisen alhainen eikä siitä arvioida yksistään aiheutuvan ympäristön pi-
laantumisen vaaraa.

Oheismateriaali 3 Vaasan hallinto-oikeuden vastinepyyntö

Päätösehdotus Ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila

Ympäristölautakunta antaa Vaasan hallinto-oikeudelle seuraavan lausunnon:

Ympäristölautakunta katsoo, että typenoksidin ja rikkidioksidin päästöt ovat
vähäisiä Naantalin öljynjalostamon kokonaisuudessa eikä lautakunnalla ole
huomautettavaa aluehallintoviraston myöntämään päätökseen. Ko. päästöt
tulevat riittävästi otetuksi huomioon jalostamon koko toimintaa koskevassa
ympäristöluvassa. Aluehallintovirasto on perustellut päätöstään riittävästi.

Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastetaan heti.

Päätös

Keskustelun kuluessa Pekka Heikkilä teki esittelijän ehdotuksesta poikkeavan
päätösehdotuksen: Ympäristölautakunta katsoo, että vaikka kyseessä on öl-
jynjalostamon kokonaispäästöihin nähden arviolta vähäinen päästö, ei tällä
perusteella ole syytä olla asettamatta ympäristönsuojelulain mukaisia päästö-
rajoja.

Puheenjohtaja totesi, että ehdotusta ei kannatettu ja se raukesi.

Ympäristölautakunta hyväksyi esittelijän tekemän ehdotuksen, jonka jälkeen
Pekka Heikkilä jätti asiasta eriävän mielipiteen.

Pöytäkirja tämän pykälän osalta tarkastettiin heti kokouksessa.

Tiedoksi

Vaasan Hallinto-oikeus

Ympäristölautakunta

12.12.2017

Asianro 1111/11.03.04/2017

§ 85**Ympäristöluvan muuttamisen tarve/ Cargotech Finland Oy, Multilift**

Ympäristösihteeri Katja Holttinen 5.12.2017:

Raision kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen on 7.11.2007 myöntänyt Multilift Oy:lle ympäristöluvan metallien maalaustoimintaan.

Ympäristönsuojelulain muutoksen myötä ennen 1.5.2015 määrätty lupamääräysten tarkistamista koskeva velvoite on lain voimaan tullessa rauennut. Valvontaviranomaisen on kuitenkin arvioitava tällaisen luvan muuttamisen tarve viimeistään vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin luvan tarkistamista koskeva hakemus olisi ollut määrä jättää lupaviranomaiselle. Ympäristöluvan lupamääräykset on määrätty tarkistettavaksi 31.12.2016 mennessä. Luvan muuttamisen tarve on siis arvioitava 31.12.2017 mennessä. Cargotech Finland Oy, Multiliftin toiminta on tarkastettu 30.11.2017. Tarkastuksesta laadittu muistio on nähtävillä kokouksessa.

Päätösehdotus

Ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila

Ympäristölautakunta päättää, että Cargotech Finland Oy, Multiliftin ympäristölupaa ei ole tässä vaiheessa tarvetta muuttaa ympäristönsuojelulain 89 §:n mukaisesti.

Perustelut

Toiminta vastaa ympäristölupaa, ja lupamääräykset ovat riittävät ympäristön suojelun varmistamiseksi.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen ei voi hakea muutosta, koska kyseessä on valvonta-asia.

Päätös

Ympäristölautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Ympäristölautakunta

12.12.2017

Asianro 216/00.02.02/2017

§ 86

Ympäristölautakunnan viranhaltijapäätökset 12.12.2017

Ympäristölautakunnan tietoon saatetaan seuraavat viranhaltijapäätökset:

Rakennustarkastajan päätökset:
25.10.- 4.12.2017 §:t 500-558

Päätösehdotus

Ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila

Ympäristölautakunta merkitsee viranhaltijapäätökset tiedoksi.

Päätös

Ympäristölautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Asianro 213/00.02.02/2017

§ 87**Ympäristölautakunnan ilmoitusasiat 12.12.2017**

Ympäristölautakunnan tietoon saatetaan seuraavat ilmoitusluontoiset asiat:

- 1) Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy
 - Turun seudun puhdistamo Oy:n Kakolanmäen jätevedenpuhdistamon kertareportteja 3.10. - 31.10.2017
 - Raision Raumantien vanhan kaatopaikan tarkkailututkimus marraskuussa 2017
 - Raision Raumantien vanhan kaatopaikan tarkkailututkimus marraskuun lopulla 2017
 - Lounais-Suomen jätehuolto Oy:n Isosuon jätekeskuksen ja kaatopaikan pinta- ja pohjavesien tarkkailututkimus lokakuussa 2017
 - Finavia Oyj:n Turun lentoaseman vesien tarkkailu
- 2) Turun seudun ilmansuojelun yhteistyöryhmä
 - Ilmanlaatu Turun kaupunkiseudulla lokakuussa 2017
- 3) Varsinais-Suomen ELY-keskus
 - Lupa poiketa yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksistä, Raisionlahden luonnonsuojelualue
 - Päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä, Kuljetusliike Isto Virtanen Oy
- 4) Etelä-Suomen aluehallintovirasto
 - Turun Seudun Energiantuotanto Oy:n Naantalin monipolttoainevoimalaitoksen ympäristöluvan muuttaminen, lupamääräykset 6 ja 7
- 5) Varsinais-Suomen pelastuslaitos
 - Päätös vaarallisten kemikaalien vähäisestä käsittelystä ja varastoinnista
- 6) FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy
 - Vinssimetsän vesitarkkailu v. 2016 – 2017
- 7) Raision Autohajoittamo Ky
 - Toiminnanharjoittajan vaihdos, 1.12.2017 alkaen J & E Jalonen Oy

Päätösehdotus

Ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila

Ympäristölautakunta merkitsee ilmoitusasiat tiedoksi.

Päätös

Ympäristölautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Muutoksenhakuohje (77-87 §)

Muutoksenhakukiellot

Seuraavista päätöksistä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta tai valitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (Kuntalaki 136 §):

§ 77, 78, 79, 80, 81, 84, 85, 86, 87

Muun lainsäädännön mukaan ei seuraaviin päätöksiin saa hakea muutosta valittamalla. Päätösnumerot ja muutoksenhakukiellon perusteet:

§

Oikaisuvaatimusohjeet ja valitusosoitus

Oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Hallintovalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

Yksityiskohtainen oikaisuvaatimusohje/valitusosoitus annetaan pöytäkirjanotteen liitteenä.

Oikaisuvaatimusohje

Seuraavista päätöksistä voidaan tehdä kirjallinen oikaisuvaatimus siltä osin kuin kyse ei ole kunnallisten virka- ja työehtosopimusten soveltamisesta tai tulkinnasta (laki kunnallisesta viranhaltijasta 50 § ja laki työtuomioistuimesta 1 §). Kuntalain 134 §:n mukaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla, vaan valitus voidaan tehdä vasta oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä:

§ 82, 83

Oikaisuvaatimuksen tutkiva viranomainen

Raision kaupungin ympäristölautakunta
Nallinkatu 2, PL 100, 21201 Raisio
tekninen@raisio.fi
faksi (02) 435 4374
puh. (02) 434 3111 (vaihde)

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän tai muun laatijan allekirjoitettava.

Valitusosoitus

Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella.

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, päätökseen saa hakea muutosta myös asianosainen sekä kunnan jäsen.

Valitusviranomainen

Turun hallinto-oikeus
Sairashuoneenkatu 2-4, PL 32, 20101 Turku
turku.hao@oikeus.fi
faksi 029 56 42414

Kunnallisvalitus; pykälät

§ Valitusaika 30 päivää

Hallintovalitus; pykälät

§ Valitusaika 30 päivää

Muu valituselin

(nimi ja postiosoite) Valitusaika x päivää

Valitusaika alkaa päätöksen tiedoksisaantipäivästä.

Valituskirja

Valituskirjassa on ilmoitettava

- valittajan nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä osin päätöksestä valitetaan ja muutos, joka siihen vaaditaan tehtäväksi
- muutosvaatimuksen perusteet.

Valituskirja on valittajan tai muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Myös laatijan nimi ja kotikunta on mainittava.

Valituskirjaan on liitettävä päätös, josta valitetaan alkuperäisenä tai jäljennöksenä, todistus siitä päivästä, josta valitusaika on luettava sekä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aiemmin toimitettu viranomaiselle.

Valituskirja on toimitettava valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä. Omalla vastuulla valituskirjat voi lähettää postitse, sähköpostilla, faksilla tai lähetin välityksellä. Valitusasiakirjat on lähetettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille ennen valitusajan päättymistä.

Yksityiskohtainen valitusosoitus annetaan pöytäkirjanotteen liitteenä.